

Šlabikár

a

Prvá Čítanka

pre

školy evanjelickej a. v.

Vydal nitranský seniorát

nákladom **Jána Bežu** v **Senici**.

Deviate, napravené vydanie.

Cena 20 kr.

V Senici, 1900.

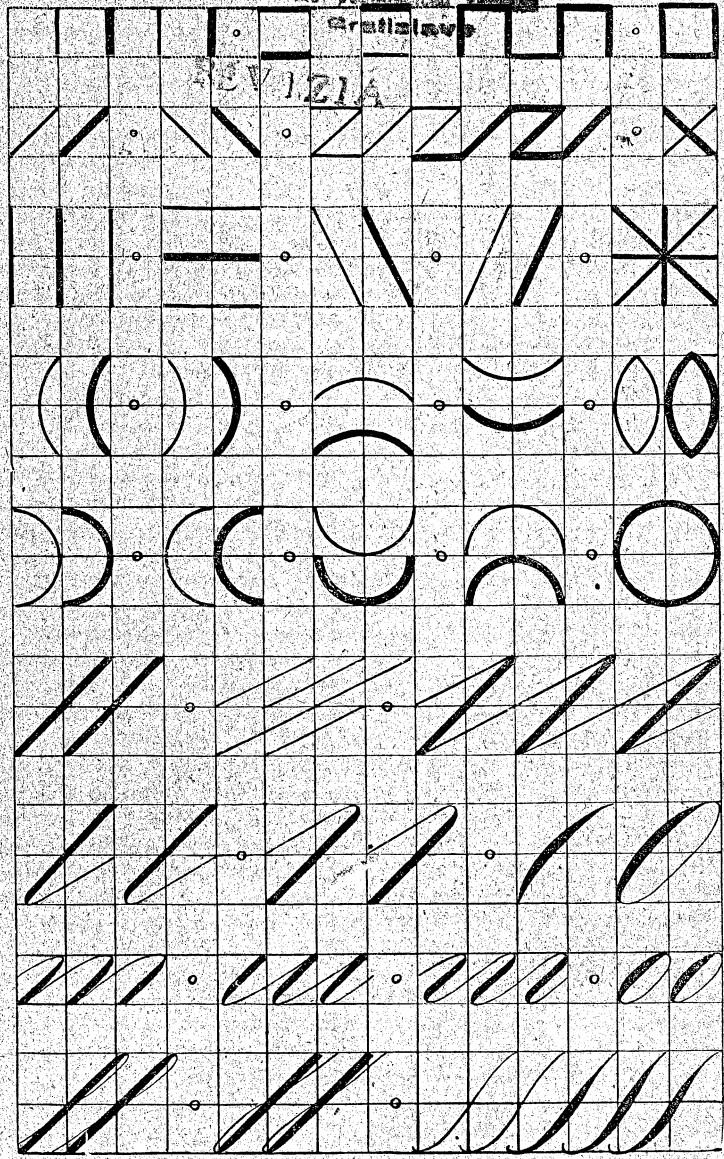
Tlačou Jána Bežu a spol.

Učebnica
Čís. prílohy 181506
za Inv. den.
Učebnica pedagogická tabuľka
v Bratislave

REVIZIA
1969
dňa 10.5.66
stranok 370/69
gen.

Pociatky kreslenia ako príprava k písmu.

škó pedagogická bibliotéka
 Bratislava

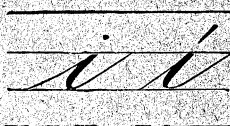

Čiastka I.

Písanie a čítanie malých písmen.

1.

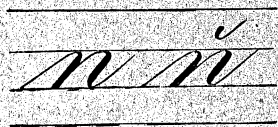
i í i j

2.

u ú u ú

3.

n ň n ň

ni, i-ní, i-nú, i-nu, ňu.
ni, nj, nu, i-nu, u nj.

4

4

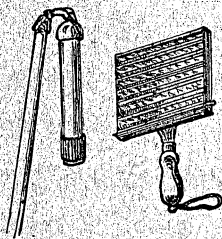
m

mi, mu, um, umí, imí.

m m

mi, im, um, mu, u-mu, i-nú, mi-nú.
 mi, um, i-nu, u-mj, mj-nj, u-mj-nj, ni-mi.

5

č č

ci cu

čí, uč, učí, činí, ničí.

č č c č

uč, u-čí, čí, mu-čí, u-mu-čí, ni-čí, či,
 či-nu, či-ní, u-či-ní, ci-cu, ču-čí.

uč, u-čj, či, či-nj, u-či-nj, ni-čj, mu-čj,
 u-mu-čj, čj, čj-mi, cj-nu, či-nu, u-čj-cj.

6.

e é ě

ne, nemé, meč, cení.

e é ě

me-če, me-ce, ne-ní, ne-mí, mi-ne, ne-
mi-ne, ne-u-čí, ne-me-ní. ce-nu me-ní.
ne, mé-ně, mě-nj, u-mě-nj, ce-nj, u-če-nj,
uč-me, ce-nu, ne-mě-nj, mj-ně-nj.

7.

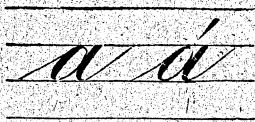

o ó

on, no, ó, ono oči mučí.

o ó

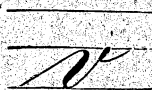
on, čo, o-či, no-ci, čo-mu, me-no, mo-ci.
či on ne-čo u-čí? on ne-u-čí.
no. ó mé o-či! o-no u-mj, co on u-čj.
co u-čj? i on ně-co u-mj. ne-mo-ce.

á-no, ná-čo má-me o-í.

a á a á

a-ni o-na ne-má ma-mu. á-no o-na
 má um. má-me me-ná, na-čo?
 á-no, ce-na, má-me. o-na ne-nj ma-ma.
 o-na ne-nj em-ma. an-na ne-nj ně-má.
 a-ni on a-ni o-na ne-má ma-mu.

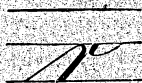

ve-no. má vo-ňá-wé vě-ci.

v w

vo, no-ví, no-vá va-ňa, vi-na, no-vi-na,
 vi-ni-ca. má-me no-vú va-ňu. e-va
 ne-má vo-ňa-vú o-vo-ci-nu.
 we-no, wj-ce. co wj-me? wj-me no-
 wi-nu. má-me wo-ňa-wé wě-ci, o-wo-ce
 a wj-no. o-na ne-má no-wé wě-ci.

10.

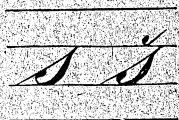
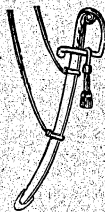

ráno nevarí maríra

r r ř

ra-na, me-rá, má-re, mo-re, re-či, ro-
vi-na, ma-ri-na má ra-ne-né ra-me-no.
rá-no a na ve-če-ru má-me o-vo-ci-nu.
ře-či, ru-ce, mě-rá. rá=no o-rá-wá-me.
o-wo-ce we-če-rá-me. wě-řj-me, če-mu
wj-ra u-čj. má-me ra-me-na a ru-ce.
ne-má-me řj-či-ce. o-re na ro-wi-ne.

11.

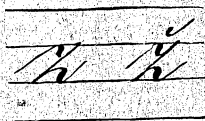
s š ř s š

sova, uši seno sušme.

ro-sa, so-va, si-vá, mi-sa, na-še, va-še,
vi-sí. šo-šo-vi-cu va-rí-me. na-ša ma-
ri-ša sa u-čí, a mi-šo čo-si nosí.

su=ssi, sj=mě, ma=so, os. u-ro=se=né se=no
 no=sj-me. rá-no nij-wá-me ro=su. má-me
 ssi=cj ma=ssi-nu. so-wa má u=ssi. as i a=si.
 os ne-nj o=sa. ne-se se-me=no na o=se-nj.

12.

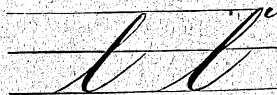
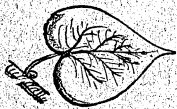

zo-ra. zu-za ne-se ru-že

Z Ž z ž

zi-ma, zo-ra, re-že, že-na, ra-ži, ži-vo.
 an-či ne-ní zi-ma. zu-za sa ve-ze na
 se-ne. ru-že-na má ži-vé o-či. na zi-
 mu ru-že už ne-že-nú. za rá-na zo-re.
 ži-ma, že-na, mu-ži, zo-ře. zu-za-na ne-
 nj za-ma-za-ná. na wo-že wo-žj-me. ne-
 má-me no-že. na ze-mi má-me ži-mu.

13.

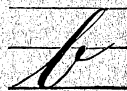
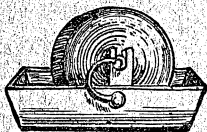
ul. na roli velá našali.

I I I

la-la! úl, lí-ce, si-la, ža-la. má-me ma-lú
la-li-u. li-na ne-ní le-ni-vá. va-la-si
su-ši-li na le-se o-vo-ci-nů. ma-li vo
vá-lo-ve ve-la so-li.

úl, u-li-ce, ma-li-na. o-rá-či no-co-wa-li
na ro-li. la-si-ce le-že-la u le-sa. li-li-e
ne-nj ma-lo-wa-ná. šši-li, a-le ne-wi-li.

14.

bi. nebo bolo belasi.

b b

bo-ží, bo-li. ne-bi, le-bo bo-lí. má-me
ci-bu-ľu. on ve-li-ce ľú-bi bo-bu-le
be-ňo ne-má o-bu-ve. ba-ba u-čí
be-ňu. na-šu ba-bu ľú-bi-me.

bi-li, o-bi-lj, ne-be, ba-ři-na. co na ne-bi
rá-no lj-bě zá-řj? ba-ba má bo-la-wé
o-či. co be-re-me na wo-la?

15.

h ch

hore chasa hora huč.

h ch h ch

ho-hó! ach! hú-sa, ho-rí, vá-ha, ú-lo-ha.
mi-lé-ho bo-ha ve-rí-me. na ma-chu
mu-cha. cho-cho-lú-ši ma-li cho-cho-le.

ho-re, no-ha, u-cho. ho-ra hu-čj. ha-na
ha-nu na-há-nj. na u-chu má mu-chu.
co hu-čj? co ho-řj? — na su-cho má-me
za-fe su-cho. ha-nj-me ho-cha le-ni-we-ho.

16.

k

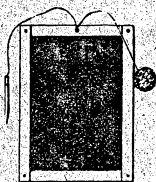
kolo. bohú sa koríme

k f

ro-ku, rok, ru-ka, ko-če, ko-vá-či. ko-
 váč o-kú-va koč. ka-ro-li-na má o-ko-lo
 rúk ko-ra-le. už ku-ku-ri-ca zo ze-me
 ku-ká! ku-kuč-ka ku-ka-la: ku-kú!

fo-za, fo-láč, fo-wáč. fu-na u-ná-ššj fu-re.
 o-fo za o-fo, zub za zub. se-fe-ra se-fá.
 u bo-ha nic ne-mož-né-ho ne-nj. le-ni-wá
 ru-fa ho-lá zá-hu-ba. fá-wa se wa-řj.

17.

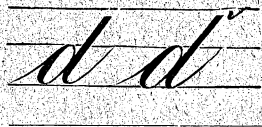
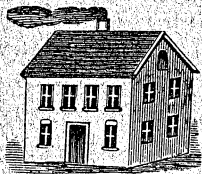

tá, ta, sta a mat máme milovat

t t' t t'

ten, tá, to, ta-va. čo to tam te-če? to
 o-cet te-če. te-sá-ri te-šú. za u-če-ním
 tú-žiť má-te. má-me sa bo-ha báť a ho
 mi-lo-vať. a-ká mat-ka, ta-ká kat-ka.
 má-te ru-ce. uč-te se tj-šše. u-tá-li mu
 fo-reň. fo-mu se ne-le-nj, to-mu se ze-
 le-nj. co čj-tá-te, roz-u-mě-ti má-te.
 mat-fa ot-ce u-wj-ta-la.

18.

dom. no dube dube datel.

d d' d d'

dá, dom de-ti, da-tele, ľud. na ne-bi ví-
da-va-me dú-hu. do su-da da-li o-sa-diť
dú-hu. med ne-ní med. od ko-ho má-me
te-lo a du-šu? — i-de-me do-mov.

úd, dě-lo, dj-lo, dj-tě, ho-di-na, den,
daň, děd, dě-dič, dub, loď, chod! na
do-mě se-dj du-def. na de-di-ně da-li
dě-do-wi dar. od bo-ha má-me tě-lo i
du-šši. djw-če we-de děd-fa do do-mu.

19.

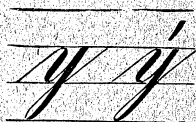
ja. jako ježiš tak žime.

j g

oj! jaj! joj! raj, máj, ja-ma, ju-ro, ja-ri-na. ma-ma mo-ja ma mi-lu-je, i ja ju mi-lu-jeř. mo-je a je-ho me-no je ja-no. ja-ro má-me, a-le ja-ri-nu ne-má-me. la-li-e veř-mi vo-ň-a-jú.

gá, o=ge, ga=ro, ga=ho=da, ge=ten, ga=wor, ge=řáb, čag. na ga=re se ro=le o=řj=wa=gi. ge=žj=ffe mi-lu-ge-me. wo=gá=ci bo=gu=gi we wog=ne. tu ge mág, bu=de rág.

20.

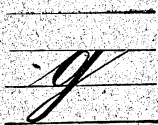
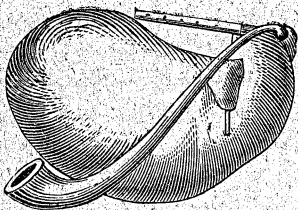
my jirký otec taký syn.

y ý ň ů

ry-ba, my, myš, ti-chý, by-li-na. my čí-ta-me. vy má-te má-lo rýb. vi-do-mý vi-dí. čo vi-dí vi-do-mý na ze-mi? ho-ry, do-li-ny, lú-ky, ro-vi-ny, by-li-ny, vo-dy. le-ni-vý ne-má ro-bo-ty.

řyr, my, ty, chy=ba, řy=ty, wy=řo=ty. na my=tě wy=bj=rá cel-nj my=to. ne-u=če=ny by=wá ne=u=mě=ly. co wy=ge? — ne-by=weg-me le-ni-wy=mi. gežjš byl řyn bo=žj.

21.

guz-da. zem je gulatá

g ě

go-li-áš, gu-ma, gaz-da, a-gát, gaj-dy,
gu-nár, ol-ga, gá-gor, go-go-la-tý. gu-
la je gu-la-tá. na ta-li-ge he-gá. go-
go-la-té hu-si na vo-de gá-gá-ly.

ĝu-ma, maĝ-da-le-na, ĝa-ze-la. o ĝo-li-
á-ŝŝo-wi se u-čj-me. ĝy-de-on byl ref
u-dat-ný. — da-li ho na ĝa-le-ge. bar-wa
ĝu-mi-ĝu-ta. co wj-te o ĝo-li-á-ŝŝo-wi?

22.

pán. upotenzj nepi!

p p

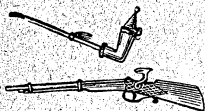
pe-ro, pa-ni, li-pa. pá-vy ma-jú pek-né
 pe-rá. pá-li-vo na po-ly po-pí-li-li, po-
 pá-li-li, a ma-li po-po-la. ne-pi pá-le-né!
 pi-wo, po-le, pě-na, pi-la, pjš! pé-ro pj-
 sse po pa-pj-ři. pá-na bo-ha mi-lu-ge-me.
 u-če-nj pá-na ge-žj-sse ne-po-mi-ne.

no-hy má lo-pa-ty, zo-bák má ro-ha-tý,
 pá-pe-ro-vé ša-ty, vo vo-de sa má-ga
 a ho-vo-rí gá-ga. čo je to?

wel-fj a ma-lj raf.

na ma-lé-ho ra-fa wo-lal wel-fj raf:
 „heg ra-fu, gaf le-zeš? le-zeš od so-bo-ty
 na pá-tef!“ — i od-po-wě-děl ge-mu na
 to ma-lj raf: „pa-ne we-li-fá-ne!- mě
 ma-lé-ho na-po-mj-náš a sám tež le-zeš
 taf: nuž-fa-ma hý-báš fif a šaf!“

23.

fura, fura, rif, fujara

f

f

pif! paf! puf! fe-ru-la. on ú-fa, aj my
 ú-faj-me! na-fú-ka-né-mu fi-li-po-vi
 ne-da-la ma-ti ve-če-ru. pán fa-rár
 bý-va vo fa-re. me-ra-li na rý-fy.

fi-a-la, fá-ra, fa-bu-le. ra-fa-el byl chýr-
 ný ma-ljř. a co wj-te o an-ge-li ra-fa-
 e-li? — po-fa-že-na fu-ga-ra fu-čj. fa-ri-
 ze-o-wé by-li fa-leš-nj li-dé.

ne-moc-ný fi-lj-peť.

fi-lj-p-ko-wi ne-chut-na-lo u-če-nj. — měl-li
 se u-či-ti, na-řj-kal na bo-le-nj. — a-by
 ma-tič-ka bo-le-nj wy-lé-či-la, fi-lj-p-ko-wi
 lét po-da-la. — fi-lj-peť lét o-ku-sil, a
 že wel-mi hoř-ký, za-ku-sil. — než-li by
 hoř-ké-ho lé-ku u-žj-wal, ra-dě-gi wj-ce
 bo-le-nj ne-mj-wal, a rád se u-čj-wal.

24.

dř dř

nůdru do roboty robotůru.

dz dž

cu-dzí, ne-za-va-dzaj! la-ko-mý žal na
cu-dzej me-dzi. čo to há-džeš? — ne-
há-dzaj-te ka-me-ním! sa-dzač sá-dže.
sa-dze sa u-sa-dzu-jú. me-dzi me-dza-mi
vy-o-ra-li džu-ky (o-re-chy pod-zem-né).

dě ti ma gi či ni ti, co roz fa zu gi ro-
di če. ža ci ať fo na gi, co na ři zu gi či
we lj u či te lé. li dé we li cj i ma lj, bo-
ha tj též chu dj fo na ti ma gi to, co se
bo hu lj bj. ta ké se ma gi wa ro wa ti
to ho, co bo hu mi lé ne nj.

25.

ä ö ou

semä, bôl, mojou rukou.

ä ô ou (ě) ů ou = au (ú)

päť, te mä, ve mä, pa mäť, väz ba,
kôl, bôb, kôň, tô ňa, ru kou. do vo dy
bo sou no hou. mä k ké mä so. pä ta
je na no he. vô ňa ru ží je ľú bez ná.
na čo je nôž? — do ro bo ty ce lou

chu ťou. ja ké de ti počú va jú rodičov
a učite ťov sa mou milou vô ťou?

pě na, wěc, wũ le, wũ ně, bũh, wũž,
mau fa, bau ře, rau cho, du pá no hou,
bau chá ru ťou. sj mě se ge se do ze mě.
o bi lj se mě řa lo na mě ři ce. pa li ce
ne nj ťũl, a le hũl. we wo dě se dj tě
ťau pá. ta bu le se u tj rá hau bou. wũ le
bo žj ge, a by dě ti mi lo wa li ro di če.

26.

ie ia iu

vie, žiak, božíu větu.

ie ia iu

čie, nie, ľu dia, vāč šiu, pie seň. mi lí
žia ci a žiač ky, či vie te a roz umiete
tie to u me nia: čít a nie, rá ta nie a pí
sa nie? keď ne vie te, na uč í te sa. —
ku uč eniu, pís a niu a čít a niu má me
ve li kú vô ľu: na ši ro di čia bu dú mať
po te še nie; bu de me i uč í te ľom ku
po te še niu. len le ni vé diet ky mu sia
ro di čia nú tiť do uč e nia. bá zeň bo
žia je po čia tok u me nia.

27.

l í ſ

ml: mlčí, mlč! mačka mlsí, nemls!
 vl: vlka, vlk. ovca má vlnu. vlnku.
 bl: blčí, jablčko. neblbotaj! blbý, blb.
 pl: plte, pltník. zákon boží plniť máme.
 dl: dlhý, dlh. dlžoba není dlžka.
 tl: tlče, tlč! nebuď tlkan! tlk.
 sl: slniečko, slnko. oči slzia. neslz!
 čl: člny. na člnku vozí člnkár.
 hl: hlboký, hĺbka. nebuď hltavý! hlt.
 chl: chlpiť, chlp. chlmatý je pahornatý.
 kl: klčie, klč. bezbožník klne. neklň!

28.

r í v

dr: drží, drž! nedrkoc za ušima!
 tr: trnie, trň, trpí, trp! trnky sú trpké.
 zr: zrno, zrnko. zrza na železe.
 sr: srna, srnka, srpy. osrka na nohu.
 mr: mrzí sa, mrzký. nebuď omrzlý.
 vr: vrehy, vrch. holub vrka a kôň frka.
 hr: hrdý chatrným pohrda. hrdnúť.
 kr: krvavý, krv. žaby krkajú: krrk.

29. srna a wolf.

srna měla žžžen: i běžala ku potůčku. wlu ky we
 potůčku hrčely: ubjraly se tamto ku trnině dál
 a dále, we trnině powalował se šselma wolf. gať

srnu uvidel, nelenil, vyběhl ze trniny. opodál
 pať hágný byl, i popadl ručnici. — „piť a pať“
 ránu dal. wlf na to krwácel, bolem se potácel.
 srnka ale od tud se ubjrala, že gj wlf neroztrhal,
 wel mi se radovala.

30.

ml: mluviť, mluv! mlyny mlely. mlel.
vl: vlečie, vleč! v lane sú vlákna
sl: sláva slavným a verným slovákóm!
dl: dlane, dlaň. modli sa nábožne!
tl: tlačí, tlač. uhol tleje. tleť. metla šlahá.
kl: kliny, klince. k lenivým nechod! klen.
čl: článok, články, člen. ja som človek.
bl: blúdiť, blud. blázon blázni. bližný.
pl: planý pláň, plúvať. ryba má plúty.
zl: zla to, zlatník. nebudte zlí a zlé!
hl: hlava, hlavný. čítaj hlasite! na hlas!
chl: chleba, chlieb. chládok chladí. chlad.

31.

mr: mrazy. mráz, každý človek zomre.
vr: vrata, vrátny. vrelé jedlo nejedz!
dr: drotár, drôt. jaké drevo, taký klin.
tr: trúbiť. trúb! rob, čo treba a netrep!
kr: králi, kráľ. kravy žerú trávu. krový.
br: bratia, brat, rebrina. brindza je syr.
pr: prosí, pros! modli sa a pracuj!
zr: zreť, zreť. nezralé nejedz! zruť.
hr: hrobár, hrob. buď dobrý a nehreš!
chr: chromý žobre pri chráme. chrám.

pod vrchom ge malá za hrádka ob raubená plotem.
 bljže za hrady by dlj pracowitj za hrad njs. celý den
 mjwá pl né ruce práce. br zy hřady wy pl ňuge, br zy
 mr few plege, aneb pil ně poljwá. pať úrody za-
 hrad nj na teh přinášj; služky i kuchářky přichá-
 zegj, zeleniny od zahradyjska kupugj, a pániim po-
 fr my djuť né při prawugj.

st: stoly. kostól jestavanie. stav. kristus.
 št, šť: štýri, štýr. štepar štepí. štep.
 šť: húšť, púšť, zášť. plášť.
 sm: smeti, smet, smieriť. buď smierlivý!
 sn: snopy, snop. buď snášanalivý! snáška.
 sk, šk: skoro, skôr. prišiel do školy.
 sp: spali. spal a spadol s pece.
 sv: sváko, svák, sveták. svet je veľký.
 zv: zvoní zvon. z vôle. z vysoka zvolna.
 zd: zdutý, zduť, prišiel zďaleka – z diaľky.
 vš: všakový, však. boh je všemohúci.
 vč: včilek, včil. včely robia med. včas.
 kv: kvety, kvet. čo kvoče? kvočka.
 vn: vnuka. vnuk v nebi naša vlasť.
 vd, vd': vďaka, vďak. vdova šla za vdovca.
 vp: vpísať, v písme. zomrel v pánu.
 st': ísť, síst', srst', prst', hrst'.
 sk: vosk. nerob vresk a tresk. prsk.

34. wděčné djetky.

„w našj zahrádce krásné růže a giná kwjťka
 kwětan. pod' ganjčku, kwjťek natr háme, a z nich

pěkný wěneček uwigeme. zitra matčin swátek gest, pře kwapenj gj uděláme." tak to anička bratřjčkowi swému radila; a tak se i stalo. wčas ráno djetky lůžka opu stily a libowonný wěneček swé matce podaly. matka pak djetky wděčné poljbila a den ně sama za ně se modlila.

35.

zn: značit, značný. znateľ zná vec. znať.
zm: zmarit, zmar. vlna zmieta loďou.
dv: dvorit, dvor. dva krát dva sú štyri.
tv: tvaroh, tvár. boh je tvorca sveta.
chv: chvála, chváľ! za chvíľu bol preč.
hn: hnojit, hnoj. nehnevaj sa! hnev.
kt: ktorý, niekto. kto bol bez hriechu?
km: kmíniť, kmín. kmeť je starý človek.
kn, kň: kniha. moc kníh majú kňazi.
mn: množit. množ! mních je kňaz.
vt: vtáky, vták. to je vtipný chlapec.

36. koľko, koľký, koľkonásobný, koľkoráz?

hodiny bijú: **jedna (1), dve (2), tri (3), štyri (4), päť (5), šesť (6), sedem (7), osem (8), deväť (9), desať (10)**; — nové šaty má jedny, starých ale dvoje, troje, štvoro, päťoro, šestero, sedmoro, osmoro, deväťoro, desaťoro; — kto z vás je prvý, druhý, tretí, štvrtý, piaty, šiesty, siedmy, ôsmy, deviaty, desiaty? — práca jednoduchá, osoh dvoj, troj desaťnásobný; — čítali sme jeden ráz, dvarazy, trirazy, štyrirazy, päť ráz, šesťráz, sedemráz, osemráz, deväťráz, desaťrazy.

zboží — tovar se kupuje a prodává. některé věci se měrají na métry, jiné se nalévají do litrů a jiné zase hradou se na váhu, vážjí se. malé závažjí je gram, deset gramů je dekagram, deset dekagramů je hektogram, deset hektogramů je kilogram.

37.

- kla, skladať, sklad. zo skla sú sklenice.
- pla, splaviť, splav. splnil sľub.
- hl, zhlboka, z hĺbky. — hľa! mha.
- tl, stĺpec, stĺp, stlačiť. práchno stlelo.
- dro, zdrobiť, zдробna. na zdravie!
- tra, stravec, strap. stravu strovili.
- mr, smrteľný, smrť, smrk. smrek je strom. mravec. k mravcom deti!
- vr, svrchu, svrchník. svraštil čelo.
- kr, skrze, skrz. s kristom žime, mrime.
- bro, zbrojiť, zbroj. tabuľka z bridlice.
- hrý, zhrýzol. zhryz! zhrýzť ohryzok.
- pra, správa, správca. nebuď sprostý.

38. dobrý paštyr.

do brý paštyr si ovečky ne opauššij w žádny čas. sám vyhánj ráno wšsec ky, sám shromáždj večer zas.	pane krište, tyš paštyr náš, my ovečky tivé wděčné; gen ty náš paštu w každý čas, a spaš tam w nebi wěčně.
--	---

39.

- dvi, zdvíhať, zdvihnúť. buď zdvorilý!
- sta, msta je špatná; ne smieš sa mstiť.
- zdy, vzdychať. čerstvý vzduch je zdravý.
- tvo, štvoro, štvorhran, štval psa. štvrť.
- kve, skvelý, skveľ sa, skvost, škvrčať.

na ruke ge prst; na zemi ge prst; na koži ge srst.
 wčely robia bruf; tel ce, krawy uruf; malé deti
 fruf; a tie wrab ce z toho té ňa štruf, bruf do
 té ňa. nepozor ný a neopatr ný chlapec pri mknul
 sa hlavou ku swieci a tu mu wlasj o škwé kly, že
 len za škwé čalo a urobilo škwé! škwé!

40.

samohlásky sú:

a á ä e é (ë) i í (j) o ó u ú (ü) y ý.

dvojhásky:

polosamohlásky:

ie ia iu ou ô

l l r r

spoluhlásky menované:

b^e c^e č^e d^e d^o dz^e dž^e f^e g^e h^a ch^a j^e k^a l^o
 l^o m^o n^o ň^o p^e r^e (ř^e) s^e š^e t^e t^o v^e z^e ž^e.

**všetky hlásky, v nasledujúcom poriadku
 menované, zvieme a b e c e d o u.**

a á ä b c č d d dz dž e é f g h ch i í j k l
 l m n ň o ó p r s š t t u ú v y z ž.

a á b c č d d e é ě f ğ h ħ i j k l m n ň o ó
 p r ř s š t t u ú ü w y z ž.

Písanie a čítanie veľkých písmen s malými písmenami.

1.

u U ú Ú v V

Urban a Uriáš sú mená. Váh je veľká tekutá voda. Váh je rieka.

u U ú Ú v V

Učíme sa písať, čítať a rátať. Učme sa len vždy pilne. Učenie dáva umenie. — Včela robí med a vosk. Vosk je na sviece, a med na čo? Včela je užitočná. — Uhorsko je krajina. Uhorsko je naša milá vlasť, a my sme Uhria. Väčší žiaci učia sa o Uhorsku — Vieš-li vyznať vieru tvoju? — Vlastná chvála smrdí.

u U ú Ú w W

Wičnjš.

Wilém byl chlapec velmi rozpustilý. Wždy šantoval, a nedal nikomu pokoje. Wšudy, kde jen mohl, dělал

šfodu. Wyškal, házel kamenjm na střechy a běhal gako diwoch: nazwali ho proto uličnjkem. Wyšsel gednau na lauty, tam chytal motýle, a potom naháněl lafici. Uhřil a upotil se welmi. Uhřjtý se napil studené wody, a na to šfel domů. Upadl do těžké nemoci, a o krátký čas zemřel.

Uhřjtý wody nepi!

2.

a A á Á

n N ň Ň m M

*Anna, Andrej, Natan a Maria sú
krstné mená. Naňkov brat je Miloš.
Miluj bližnjého, ako seba samého.*

a A á Á n N ň Ň m M

Adam bol prvý človek. Ábel bol jeho syn. Ábela zabil jeho vlastný brat. Abrahám a Noe boli mužovia bohabojní. Anna bola proročkyňa. Nazaret a Naim sú mestecká zo svätej biblie známe. Marta a Maria byly sestry. Mladost — radost. Múdre ucho nedbá na hlúpe reči. Uhlie drevené páli uhliar. Uhlie kamenné kope sa zo zeme.

Anna utierala prach. Nedala pri tom pozor; zrutila a zabila pohár. Ale ona to netajila, lež s plačom prosila za odpustenie. Matka a otec jej odpustili, keď vyznala pravdu. Anna slúbila, že napotom bude obozretnejšia.

a A á Ä ä N N n M

Martin Mezđara.

„Milé dítky, buďte opatrné!“ — napomíjal gednau učitel svých žáků. „Neběhejte divoce po schodech! Nena-
chylugte se s oken anebo přes raubenj u studnic! Nebě-
hejte za vozemi a nechtejte se na ně! Nedrážděte psů
a koček! Nehragte se zbranj ani sítkami!“ A všickni
žáci přisljbili, že se dle rady pána učitele zachowagj. Ag
všickni uposlechli, nebo byli přesvědčeni, že gim pán
učitel dobře radil. Všickni byli hodnj až na — Mar-
tina Mezđaru. Mezđara sotwa že školy wyšsel, giž
zapomenul na wyštrahy pána učitelowy. Na ulici běžel
wůz. Mezđara se hned pustil za njm, a chytil se na
zadku — ale nešťastně! Koha dostala se mu do kola,
a welmi mu gi zlámalo.

3.

*Cyrill, Chvalko a Otto sú pilní žiaci.
 Orol je vták. Čistota je zdravie.
 Cirkvi našej svätej budeme vždy
 verní.*

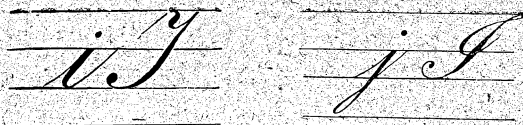
c C č Ć ch Ch o O ó Ó

Chodíme do školy. Či sme všetci pilní a poriadni? — Chráň sa zlého, a čiň dobré. Cyrill a Method boli apoštolia slovenskí. Cibula a cesnak sa pridávajú do jedál. Chren je na čo? — Ozdoba dietok je pilnosť a poslušnosť.

Ondrej sa rád klzal. V noci zamrznul potok, ale ľad bol slabý. Ondrej si toho nevšimnul a šiel sa klzať. Čo sa mu stalo? Ó ten nešťastník! Vytiahli ho mrtvého z pod ľadu. — Opatrnosti nikdy nezbyva.

c C č Ć ch Ch o O ó Ó

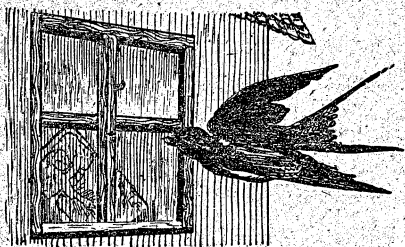
Cyrko byl fiřota. Chudátko neměl giž ani tatiřka ani maminku. Chodil po žebřánj. Chodil z domu do domu. Co mu dali, wložil do kabeřky malé, pěkně podeřkwal a opět řšel dále. Často neměl ani co do úřtečěř wložiti. Od mnohého choděnj bolely ho giž i nožičky. Og! ale kdo se Otce nebeřského nezpuřstj, toho ani Du neopuřstj. Cyrko se každodenně wrauceně modřljal, a ten dobrý Otec nebeřský wysřlyřšel prořbu geho. W gedně dědině widěl ho giřtý bohatý hořpodář, který neměl žád-ných djetěř. Cyrko se mu zaljbil a hořpodář ten wzal ři ho za řvého řyna.

Ivan a Trena byly milé deti. Ja som žiak. Janík a Jurko sú žiaci.

i I j J

I pekne luhaf je hriech. Imrich vie peknú výpravku o Ilone a Isidorovi. — Jákob bol syn Izákov. Jákob mal dvanásť synov. Jozef bol Jákovovi najmilším, lebo bol poriadny a poslušný. Jozefa predali bratia jeho za otroka. — Či počuli ste historiú o Ismailovi? — Jozef bol pestún Ježišov. Ježiš bol v dvanástom roku v Jeruzaleme. Jaro, leto, jaseň a zima sú štyri čiastky roka.

i J g G

Gako wlashtowice Julianu budila.

„Juliano, wstáweg ráno!

Umýweg se, pomodli se, nasnjdeg se!

Gá giž sem se umýwala, pomodlila, nasnjdala,

J postélku si postlala;

A ty geššté špjš? —

Nic se neštydjš?"

Šnu, pošlyššte wy, co dlanho špáwáte: Ši též wám
taf nezazpjwá wlašštowice?

5.

*Horislav a Karol sú mužské mená. Hanka a
Katarina sú ženské mená.*

h H k K

Kain zabil brata Abela. Kain sa stal tulákom.
Kto jako robí, tak sa mu vodi. Kristus Ježiš je náš
Vykupiteľ. On umrel za hriechy naše. — Kto
nemá chuti, ľahko vykrúti. Hady nemajú nôh a
musia sa plaziť. Huby rastú v hore. Hlásnik hlási:
Chváľ každý duch Hospodina! Hlasy hydu: Kohút
kikiríka. Kura piští. Moriak hudruje. Kačka kácha.
Hus gága (gagoce). Holub vrka. Hrdlička hrkúta.

Kto je náš kamarát.

Kto sa dobre učí, ten buď náš kamarát;

Koho knižka mučí, nesmie sa s nami hrať.

Š š ť Ť

Šádanky.

Šterý ptať má na konci abecedu?

Šteré zwojře má oči na chwoššte?

Kdo nedává nikdy hřebeň s hlavou?
 Co gsau to za hody, které se nestroji, užbrž rostaú?
 Kdo spj a oči nezamhauřj?
 Hora hučj, beran blečj a kůň táhá; co ge to?
 Gafj pán se gj?

6.

*Samson bol silný. Salamiun múdry. Lalia je
 milý kvietok. Dávid bol kráľom.*

s S š Š l L ľ Ľ d D đ Ď

Šlabikár tento je zo Senice. Senica je mestečko.
 Či je ďaleko od nás do Senice? — Simeon bol
 stavec nábožný. Štefan bol prvý kráľ Uhorska. Na
 lavici sedíme. Lavice sú z dreva. Lavica je ľavá ruka.
 Drevo rastie v hore. Do hory pôjdem s talíkom.
 Lipa je strom. Strom rastie zo zeme. Ďateľ dube
 na strome.

s S š Š d D đ Ď

Nebud' zlostný.

Ludwik šiel se Štěpánem do školy. Na cestě ukazo-
 wali sobě psánj. Štěpán nahlédml do psánj Ludwikova
 a pravil: „Ludwiku, tys nadělal mnoho chyb; tys nepřal
 pozorně!“ Š chtěl mu ukázati, kde chybil. Ludwik wytrhl

mu píjmo z ruky a udeřil geg pětj. Štěpán se ho nedotknul, ale pravil: „Ludwiku, gá to powjm pánu učitelí!“ — „Dobře, powěz, nedbám!“ odpowěděl zpurně Ludwik. — Dossli tu šškole; tu wzał rychle Ludwik Štěpána za ruku a prošil: „Slyš Štěpánko! neřjseg ničeho pánu učitelí; gíž tě wjc nikdy neudeřjm. Štěpánko odpust' mi!“ — Štěpán obrátil se k' prošjcmu a widěl, že byl tešklivý. Š podal mu ruku a pravil: „Ludwiku, odpaussjtm ti!“

Který z těch dwau chlapců byl zlostný? Který byl mjrný a smjřlivý?

7.

*Pozdravenie naše. Pozdrav Pán Boh!
Ráno wčas kto wstáva, Boh ho požehnáva.
Ruka ruku umýwa.*

p P b B r R

Boh je stvoriteľ a otec náš. My sme jeho dietky. Boh je svätý; sväte žiť, má aj naša žiadost byť. Po Pánu Bohu máme najviac milovať svojich rodičov. Rodičia sú po Pánu Bohu dietkam najväčší dobrodincovia. Rodičia majú radosť zo zdarných dietok. — Ráno v nedeľu vstal Pán Ježiš z mrtvých. Peter a Pavel boli horliví apoštolovia. Pešť-Budin ináč Budapešť je hlavné mesto Uhorska. Pisanky sú na písanie. Rak má osem nôh a dve klepetá. Rak leze nazpiatok.

p P b B r R ř Ř

Rodičom k meninám.

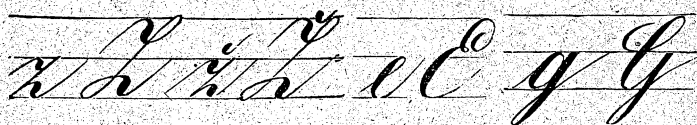
Brujssi raz, čo žiačiť,
 Otecko môj drahý,
 Ku tvojim meninám
 Prajem ti deň blahý.

Nie deň, ale roky
 Bože, daj otcovi,
 Radosť, potešenie
 By dožil v synovi.

Pán Boh vie, že veľmi
 Ga teba milujem;
 A keď budem väčším
 Wiac ti zavinsfujem.

„A Gejzš prospjwal wšem, maudrostj a milostj
 u Boha i u lidj.“

8.

*Zvolen a Lilina su mesta. Exechiel a Eliáš
 boli proroci. Gabriel sa uči s Elkom.*

z Z ž Ž e E g G

Žito je obilie. Z obilia je múka. Z múky za-
 rába sa cesto. Z cesta pečú chlieb. — Evanjelium
 je Slovo Božie. — Adam a Eva boli prví ľudia. Eva
 jedla ovocie zo zapovedeného stromu. Dala sa sviesť
 hadovi. Eva dala z toho ovocia aj Adamovi okúsiť.
 Zato vyhнал ich Boh z raja. — Goliáš mal železnú
 zbroj a pyšne kráčal do boja. Dávid mal len prak
 a kamienok, a tým zabil obra Goliáša. — Gašpar
 čítal výpravku o Genovéfe.

z Z ž Ž e Ě ě Ě

Malý zloděg.

Gustáv svým kamarádům ve škole péra a giné maličkosti tagně brával. Žáci ve škole se žalovali, že se jim péra tratj; než nemohli zwěděti, kdoby ge bral. Zwěděla to ale matka doma, nebo našla při Gustáwových věcech mnoho cizjch pér. S usněsli se s otcem, že geg za to přjssně potrestaji, aby se z něho zloděg a zlj člověk nestal. Když wzal otec Gustáwa na otázku, wymlauwal se tento, že wšsť to gen nepatrné věci a pletky pobral. „Ei, chlapče nezdarň!“ prawil otec s prutem w ruce: „kdo za mladi pletky kradne, ten neskúr na weliké věci sáhá. Zloděgowé dokončugi žiwot na šibenici!“ —

9.

Tatra a Fatra sú vrchy. Tava je zvierá. Fiky nerastú na trni.

t T t Ť f F

Tráva je zelená. Tráva sa kosí a suší. Tak dostávame seno. — Ťarchu je zle nosiť. Tabuľa je školská vec. Tabuľa je z dreva. Farbu má čiernu. Tabuľka moja je z bridlice. Bridlica je kameň. — Fujara je z dreva. Fialka je malý kvietok a má veľkú vôňu. Ty si už veľiký a máš malú vôľu do učenia.

t T t T f F

Djky a posvěcenj.

Děkugi Ti, Bože, za tu twau dobrotu,
že si mne z milosti přivedl k životu.
Ten útlý můg život posvěcugi Tobě,
gen Tvé ho wémugi sláwě a welebě.

10.

Velké písmeny v abecednom poriadku.

A Á B C Č D Ď Dz Dž E É F G H
Ch I J K L Ľ M N Ň
O Ó P R S Š T Ť U Ú V Z Ž.

A Á B C Č D Ď Dz Dž E É F G H
Ch I J K L Ľ M N Ň O Ó P R S Š
T Ť U Ú V Z Ž.

A Á B C Č D Ď E É F G H Ch
I J K L M N Ň O Ó P R S
Š T Ť U Ú V Z Ž.

Písmeny v cudzích slovách prichodiace.

q Q x X y Y
q Q q Q (tw) x X x X (ts) y Y y Y (ypšilon)

Tak giž wšsedky znám písmeny
přsat a hláškowati;
nyuj se giž budu učit
také plynně čitati.

Prvá Čítanka

k plynnému čítaniu.

1. Dobrý počátek.

„Wstáweg Janičku!“ wolala ráno milá matička na swého synáčka. „Wstáweg, giž nastal nowý den.“

U Janič nelenil. Wstal rychle. Slussně a rádně se umyl, učešal a oblékl. Potom poklekl a pomodlil se ku Pánu Bohu, aby geg a dobré gecho rodiče zase ochraňoval. Tak učinil dobrý počátek dne.

2. Dobrý pořádek.

Janič wěděl, kdy má wygiti z domu, aby we škole byl w prawý čas. Nikdy se neopozdil. Mez wyššel, wzal wšše, čeho k učenj potřeby bylo. Ničeho nezapomněl. Po cestě nekřičel. Setkal-li se s kamarádem, šli spolu slussně.

Když ku škole přišli, tiše dwěře otewřeli a pozorně ge zase zawřeli. Potom sedli na swá mjsta. Tam písma a tabulky do přjhrádky uložili, knížky pak před sebe položili a začali se tiše úlohy swé přeúčeti.

Byli to porádnj žáci!

*
*
*
Od Boha učinjm počátek,
a dobrý bude pořádek.

3. Škola.

Sme vo školskej sieni (izbe). Sedíme v laviciach. Lavice stoja v radoch na podlahe (dlážke). Nad nami je povala; v pravo i v ľavo, pred nami a za nami sú steny. V stene sú dvere a okná (obloky), v kúte kachle (pec). Na podstavci stojí veľká tabuľa a vedľa nej počtovací stroj. Pán učiteľ sedáva pri stole alebo v katedre. V kasni má náradie školské. Obrazy, zemevidy (mapy) a čítacie tabule visia po stenách. — Chlapci, ktorí so mnou do školy chodia, menujú sa žiaci; dievčatom hovoríme žiačky. My žiaci a žiačky mávame pri ruke knižky, pisanky, papier, tužku, písatko, pero, kalamar, linonár a tabuľku.

4. Školská lavica.

Školská lavica slúži k sedeniu, písaniu a kresleniu. Jej čiastky sú: sedadlo, operadlo, vrchnia doska, priečinok na knihy a dve nohy. Lavica stojí na podlahe (dlážke). Ona je z dreva; vyhotovuje ju stolár. Lavice nesmieme rezať ani babrať.

5. Školský život.

Keď ráno a popoludní do školy prideme, zaspievame najprv niektorú nábožnú pieseň; na príklad:

Š Bohem gá chei začiti,
gemuž buď chwála, čest,
šdyž musela odgiti
noc, a hle giž den gest:

přestaň srdce spáti,
pomaž Boží milosti,
a strog se dnes s pilností
vsse dobré fonati.

a na to sa vrúcne pomodlíme takto:

W Twém gménu, Bože a Pane,
zaš se učít začínáme:
o nechť této našj práci
dobrota Twa žehnát ráčj. Amen.

Potom píše pán učitel na tabulu písmeny, a my ich pišeme za ním. Niekedy však pišeme i z čítanky. Potom čítame, dakedy rátame a inakedy nám pán učitel rozpráva o Pánu Bohu, o Pánu Ježiši Kristu alebo o dobrých a zlých deťoch. Rozprávky jeho my veľmi radi počúvame, a my ich potom za ním znovu rozprávame. Vo škole sa učíme poznávať aj rozličné veci, ktoré Pán Boh stvoril, a vždycky sa tešíme, keď nám pán učitel niektoré ukáže. Vo škole sa nám nakladá, jako sa máme chovať k našim milým a drahým rodičom, bratom a sestrám a ku každému človeku, aby sa to Pánu Bohu líbilo.

Pán učitel má mnoho práce s nami, lebo chce, aby sme sa mnoho dobrého naučili. On nás všetkých miluje ako otec. I my ho máme milovať, poslúchať a jemu vďačnými byť. —

Po skončenom vyučovaní zase sa Pánu Bohu takto skrúšene pomodlíme:

Bože, za vyučování	degž at, co dobrého wjme,
wzdáváme Ti děkování:	to ť užítku obrátjme. Amen.

Rdo do školy nechodj, — jobě negwje usškodj.

„Nechte dítěti giti te mně, a nebraňte jim; nebo takovýchť gest království Boží!“

6. Hra a škola.

„Hej, čakajte, — kričal Samko — idem s vami aj ja!“ keď videl, že chlapani bežia, hrať sa do hája.

*Ale ráno, keď volali: „pod Samko do školy!“ —
„Len vraj choďte, ja nemôžem, ach mňa hlava bolí!“*

7. Učme sa!

Učme sa usilovne, žáci gafo žáčty! poodložme na stranu zábavty a hračty; nebo pilnosť s cvičenjm wědomost nám dáwá; a kdo ge usilowný, Bůh ho požehnává. — Zahálka a leniwost samy se trestagi; neb leniwci w životě bjdu, psotu magi. — Proto pilnosť oblibme si giž od mladosti; to nám někdy přinese štěstj a radosti.

8. Cesta ze školy.

Ze školy když žáci wygdau, rádne po ulici gidau; nesťáčj a nebhagi, hluku, lomu nedělagi. Staršjch lidj když postřetnau: dobrý den! uctiwě řeknau. Nebo žáků krásná ctuost, ge wldnost a uctiwost.

9. Doma.

Zo školy prídem domov. Doma bývam s milými rodičmi. So mnou tu prebývajú bratia a sestry, starý otec a stará matka. My spolu sme jedna rodina. My sa radi máme vospolok a prajeme jeden druhému.

V izbe máme kasňu, posteľ, kolísku, stól, stoličie, lavičku, pohovku, truhlu a iné *náradie*. Menšie veci v izbe sú: klietka, hodiny, šaty, knihy, periny, lampa, svietniky, misy, tanier, šálky, lžičky, nože, vidličky, džbán, sklenice, poháre, kalíšky a iné. — V izbe pracujeme, jedávame a spávame. — Vedľa izby je kuchyňa, kde sa pokrmý pripravujú. V kuchyni vidíme ohnisko alebo sporák, pekársku pec, drevo, oheň, uhlie, popol, kliešte, lopatku, kutáč, kotlík, stolík, policu, hrnce, rajnice, panvy, pekáče, krčahy, krhly, putienky, škopek, koryto, sito, cedák, mažiar, mlynček, hladidlo, košík, lopatku, metlu a

čo ešte? — Za kuchyňou je komora, kde sa všetičo pre potravu ochraňuje; na príklad: strava, múka, slanina, masť, údené mäso, ovocie, chlieb a iné. — Z pítvora chodíme hore po schodoch na poval (pôjd, hôru, húru) alebo dolu do pivnice. V pivnici držíeva sa víno, mlieko, maslo, zemiaky kapusta a iné *zásoby*.

Na dome vidím zvonku steny (múry) a strechu. Vo stenách pripravené sú obloky a dvere. Steny stavajú sa z kameňa z tehál, z dreva alebo hliny. Steny z kameňa a z tehál voláme múrmi. Na stenách (múroch) stojí strecha (dach). Strechu stávajú tesári. Napred postaví krov z trámov; potom pripravujú na ne laty; tieto naposledy pokrývajú šindelom. Domy prikrývajú sa aj slamou, trstinou, škridlicou, bridlicou a plechom. Nad strechou vypína sa komín.

Dom je príbytkom pre ľudí. On ich chráni pred vetrom a dažďom, pred pačivostou a zimou. Náš dom je nám najmilšie miestečko na zemi; lebo nám môže byť všade dobre, doma nám je ale predsa najlepšie.

10. Mám rodičov!

Ó jak sa radujem a Bohu dakujem, že dobrí rodičia od mladi ma cvičia; vedú ku mravnosti a božej známosti!

Pritom čo mi treba, mám šaty, mám chleba; mám klobúk, čižmičky, do školy knižtičky.

Ó rodičia moji, pri vás si v pokoji žijem bez starosti dni mojej mladosti!

Budem vás poslúchať, chcem vám byť po vôli; chcem, aby ste so mnou vždy spokojní boli!

* * *

„Dítty, poslauehete rodičů svých v Bůnu; neboť gest to spravedlivé. Eťi otce svého i matku; toť gest přikázání první se zaslíbením: Aby dobře bylo tobě, a abyš byl dlouhověký na zemi.“

11. Upřjmný bratrčjek.

Malý Janík dostal červené gablčko; na sestru zavolał: „O pohled' Aničko, gať ge to gablčko krásné a hladké! až ho gen rozkrojm, to bude sladké!“ Nato gde Janiček s gablčkem k stolu, powidá sestřičce: „Sgime ho spolu.“ Sestřička hladila gemu ručičku: „Nech si ho sám genom, milý bratrčjek.“ Nechcel tať Janiček, a už ho krogi: „Abh mne chutnalo, půlku wem swogi!“ — Matinka chwálila dítky své obě: „Budte gen wzdnycty tať upřjmné k sobě!“

12. Jako sa náš Janík doma chová?

Keď Janík príde zo školy domov, pozdraví pekne svojich rodičov. Potom položí si knižky na svoje miesto a hneď sa pýta milých rodičov, čím by jim poslúžiť mohol.

Pred jedením a po jedení sa náš Janík pekne pomodlí, a je vždy s tým spokojný, čo mu dobrí rodičia dajú. Je poriadne a mierne. Na šaty si tiež vždy pozor dáva. — Na hru náš Janík až potom myslí, keď si všetky úlohy svoje spravi a sa naučí.

Keď príde čas ku spaniu, to sa Janík zas pobožne pomodlí. Potom sa vyzlečie, poklade si šaty pekne na obvyklé miesto, pobožká rodičom ruku, powie „dobrú noc!“ a lahne si. Janík spí vždy pokojne a sladko, lebo pri ňom bdejú vždy strážni anjeli Boží.

13. Čistotné děwčátko.

Chodjwá jem, chodjwá, děwče milé, zdarné; kdo se na ně podjwá, řjká, že ge šwarné. Obličeg gať milý ge! Čči čisté, gasné; lječa růže, lilie, zaubky perle krásné. Wlásky pěkně ščesané, a teu krček bjlý, ručky neumazané, celý wněgššek čilý. Šatečky sic sprošticke, ale nikdy špinky, uprawené celičke, o trhu ni zmjny. Lepšji býti nemohau, wady na nich žádne; i ta obuw na nohau, wššecto ge pořádné. Aterá pať to dcerušška čistoty tať dbáwá? Ge to našše Anička: nuže buď gi sláwa!

14. Dvor a domáce zvieratá.

Pri dome je dvor. Dvor je obyčajne plotom alebo múrom ohradený. Do dvora vedú vráta alebo brána.

Na dvore býva ráno veselo. Oráči zapriahajú kone a voly do pluhov a do vozov. Na trúbenie a plieskanie pastierov vypúšťajú sa z maštál kravy, býky, junce, jalovice, ovce, kozy a capy a z chlievov ošípané či svine. V tom vybehne zo stodoly z nočného lovu mačka. Jako ju pes zočí, rozbehne sa za ňou. Mačka ale uteká do humna na strom. Gazdiná prišla zo sypárne a svoláva operený hyd.

Celý krádel sliepok, kačíc, husí holubov a moriek sozenie sa okolo nej. Po raňajkách ubiera sa hyd k studni, kde je preň prichystaná vo válove čerstvá voda. — Hyd má telo pokryté perím a má krídla; môže lietať. Husi a kačice plávajú vo vode. Zvieratá môžu sa s miesta na miesto samovoľne pohybovať. (Či aj stromy?)

Tieto menované zvieratá volajú sa domáce zvieratá. (Prečo?) — S nami v domoch alebo blízko

domu uhniedzduje sa smelý vrabec a štebotavá lastovička. Krome toho zdržujú sa tu muchy, pavúky, myši, potkany, kuny, lasice, tchory, netopiere a kувici.

15. Kôň. Živočíchý.

Kôň má hlavu, driek (stan) s krkom, štyri nohy a chvost. To všetko spolu je telo koňovo. Dnu skláda sa telo z mäsa, z krve, z kostí. Zvonku je mäso kryté kožou. Koža porostlá je hladkou srstou. Na krku má hryvu, na nohách má kopytá.

Z malého žriebäťa býva veľký kôň. Kôň rastie. Aby rástol, jie čili žere. Žere trávu a ovos. Pije vodu. Kôň vidí očima, čuje ušima, ňuchá nosom, okúša jazykom a cíti po celom tele. Nohami dupe, kráča, behá, uteká, cvála. Krk ohýba a krúti ním. Ušima strihá. Chvostom sa oháňa.

Kôň je živý. Je živý ale nevraví. Žiadon kôň vravel sa nenaučí. Kôň je živočích čili zviera.

Kone sú veľmi užitočné domáce zvieratá: zapriahajú sa do vozov, vozia, a ťahajú tiež pluh alebo nosia jazdcov. — Popri koňoch chodiť nenie dobre, lebo niektoré kopú a hryzú.

Ktoré domáce zvieratá ešte zapriahame? — Ktoré domáce zvieratá dávajú nám mlieko, maslo a syr? — ktoré mäso a pečienku? — ktoré loj, kožu, vlnu, srst, kosti a rohy? a ktoré vajcia a perie? — Načo sa každá z týchto vecí potrebuje? — Ktoré domáce zviera stráži dom — a ktoré chytá myši? —

Domáce zvieratá sú teda človeku k veľkému užitku.

16. Kdo wj, co ge to?

Chodj to w koruně — a král to nenj; nosj wždy ostrohy — rytjř nenj; má šabličku křiwau — husár nenj; na ráno budjwá — hlásnj nenj. —

Wjlé to wyhodjš, a když to spadne, ge to žluté.
Či znáš toho ptáka, co má na konci rafa?

17. Zahrada.

Pri dome je zahrada. Zahrada je opravená plotom. V zahrade býva pekne. Tam sa ja rád baviéam. Často bývam tam aj so sestričkou a starším bratom alebo s mamkou a s oteckom.

Sestrička má tam svoju hriadočku. Na nej pestuje utešené fialky, klinčoky, laliu, rezedku, krásku, tulipány, georginy; rozmarin a iné pekne a voňavé kvetinky. Ó, s jakou chuťou si ich ona sadí, okopáva a pleje, a keď nechce pršať, i polieva!

Najbedlivejšie opatruje si ona vysoký ružový ker. Starší brat a ja jej pri tom radi pomáhame.

Mamka zase pestuje šalát, uhorky, kel, kaleráb, hrach, mrkvu, zeler, petržel, pastrnák, cibuľu, cesnak a iné zeleniny.

Otecko ale najradšej baví sa pestovaním ovocných stromov, ako sú: jablone, hrušky, orechy,

slivy, čerešne, višne, morule, broskyne, kaštany a moruše. — Na stromoch spievajú a robia si hniezda veselé vtáky: syrkorka, drozd, slávik, pinka, penica.

Až odrastiem, zariadim si i ja zahradku. Potom donesiem z nej mamke voňavú kytku a oteckovi sladkých čerešien.

18. Jabloň. Rastliny.

Jabloň má v zemi koreň, nad zemou peň, na pni ratolesti, na ratolestach listy. — Jabloň rastie zo zeme. Ona ťahá si zvlášte koreňmi potravu zo zeme. Avšak nevidí, nečuje, necíti a s miesta na miesto sa pohybovať nemôže. Neni zviera. Jabloň je rastlina. (Povedz to tak o ruži — fazule — šaláte!)

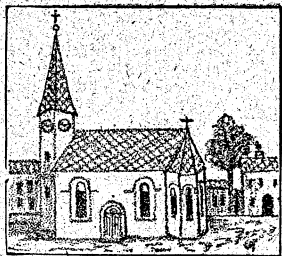

19. Zvjáratka také cjtj.

Něškod', chlapče, ptáčkům, veselým zpěváčkům, oni líbě zpívají a hausenky zbirají, Netrap nikdy zvířátek, nevyhlírej holátek, citi bolest jako ty, nedělej jim trampoty!

20. Dedina — mesto.

Ludia potrebujú jeden druhého, preto stavajú príbytky svoje vedľa seba. Sú susedia. Susedia si pomáhajú čili spolu obcujú, tvoria obec; sú občania. Obce volajú sa buď dediny lebo mestá. V meste sú vysoké domy, stavané v radoch a tvoria ulice a ďakde námestie čili rýnok. Najvyššie stavaná sú kostoly s vežami. V kostole či v chráme Páne vidíme: oltár, kancel, krstiteľnicu, organ a stolicu. Na oltári zase vidíme: obraz, križ, bibliu, sviet-

niky a niekedy aj kalich. Na veži sú zvony a niekde i hodiny. Pri kostole je obyčajne fara a škola.

V dedine stoja domy poriadku a sú malé, často len z hliny a dreva vystavené a slamou pokryté. V meste bývajú remeselníci, kupci, hostinskí, potom lekári, lekárnici, úradníci a vojaci. (Menuj, jakých znáš remeselníkov! — Ktorí remeselníci zhotovujú šaty — ktorí obuv — izebné a hospodárske náradie? — Ktorí stavajú domy? — Povedz, jaké ktorý potrebuje nástroje! A čím sa zamestknávajú kňazia — učitelia — kupci — lekári — lekárnici — úradníci — pravotári — vojaci?) V dedine bývajú najviac roľníci; oni obrábajú role, na ktorých pestujú zbožie a iné plodiny a dochovávajú dobytok.

V meste je život o veľa hlučnejší než na dedine. Zvlášte o trhu a jarmoku schádza sa na rýnku mnoho ľudí z mesta i z okolia. Tam predávajú roľníci svoje plodiny, remeselníci svoje výrobky a kupci rozličný tovar. V meste je i nočného času dosť vidno, bo tam horia po uliciach lampy. V dedine je v noci tma a ticho, len hlásnika počuť hodiny trúbiť a hlásiť: »Chváľ každý duch Hospodina i Ježiša jeho Syna, dobrotu Ducha svätého; uderila desiata hodina. Opatrujte svetlo, oheň, aby nebol ľudom škoden; spočívajte s Pánem Bohem!«

Aby v obci (dedine lebo meste), poriadok bol, na to ustanovený je rychtár. On je taký v obci, ako v rodine otec; je hlava v obci. A tak je to aj v druhých obciach. Mnoho obcí dovedna robí jednu veľkú državu alebo krajinu. A taká je i naša krajina, ktorá sa menuje Uhorsko; tá má tiež jedného otca, a to je pán kráľ.

„Poddaný buďte vyššímu lidstému zřízení pro Pána, buďte králi, jako nejvyššímu, buďte vládařům, jako od něho poslaným ku pomstě zle činících a k chvále dobře činících.“

„Každému, což jste povinni dávejte: komu daň, tomu daň; komu clo, tomu clo; komu bázeň, tomu bázeň; komu češ, tomu češ!“

21. Dedina, otcina.

Dedina, otcina, tu moja rodina, tu řeč moja milá, krásná šlowenčina; to moja otcina, najprwšsia, najmilšsia.

22. Hra na vojakov.

Ivan bol s otcom vo veľkom meste. Tam videl, jako sa vojaci cvičili a pekne v radoch stúpali. To sa mu veľmi zapáčilo. Priduc domov, sriadil si i on malú čatu z kamarátov, a po škole nemali chlapci lepšej zábavky, ako zahrať sa na vojakov. Ivan na predku, ako veliteľ vojsku svojmu takto velel:

„Pozor! — Rovno stoj! — Po—chod! — Stoj! — Klakni na zem! — Pozor! — V pravo hľad!“ Nato šiel Ivan na ľavú stranu a posledného vojačka trochu posotil, aby na pravo padol. A tak popadal celý rad na hromadu. Tu bolo potom smiechu medzi chlapcami dosť.

23. Pole — lúka.

1. Miško šiel s otcom do poľa na prechádzku. Keď vyšli z dediny, odrazili sa z cesty na chodník. Tento viedol ich najprv medzi kapustnískom. Za kapustnískom veľmi sa páčil Miškovi na jednej roli rozkvitlý mak a pri ňom vysoké konope. Na druhých roľiach ukazoval mu otec ze-

miaky, fazuľu, bôb, hrach, šošovicu, kukuricu, pohánku a repu. Potom vyšli zase na cestu.

Cesta ich viedla poľom. Tu spatrili klasnaté obilie, hneď pšenicu, hneď raž (žito), hneď jačmeň, hneď zas ovos. Miško sa na všetko vypytoval, jako sa ktoré menuje, a mal vždy veľikú radosť, keď na ceste alebo medzi obilím našiel pekného chrobáčka alebo modrú nevädzu a červený kúkol.

2. Medzitým prišli na trávnatú rovinu. Na tej rovine vyzdvihoval sa vršek (kopec).

»Pod' že sem, syn môj! pôjdeme na ten vršek.« Keď na vršek vystúpili, objavil sa jim pred očima celý vidiek. Obozreli sa nazpät' k dedine. Ztadiaľ bolo dobre vidieť vežu, kostol a školu. Tu vykrikne Miško: »Ľala otecko! veď ztadiaľto vidíme i náš dom; poznám ho po vysokom topole.« A o chvíľu zase zakríkol: »Čo je to, otecko môj? Či počujete, jako tu vtáčik krásne spieva?« — »To je škriváno k, syn môj.« — »Pozrite len otecko, jako na krídlach vždy vyššie sa vznáša.« — A keď sa Miško dokola rozhládel, zase sa otecka spýta: »A čože sú to za zelené stromy tamto za roľami?« — »To je hora, syn môj!« — »Pod'íme že ta, otecko drahý! — »Až zajtra — rečie otec, — dnes podívame sa ešte tamto na lúku.«

3. Na lúke bola krásna tráva, Miškovi až po pás. Otec poučil synáčka, jako sa tráva kosí a na seno sa sušieva. Medzi mnohými kvietkami zazrel tu Miško aj belasú nezábudku. Chcel ju utrhnúť. Ale jako po ňu čiahol, vyskočila odtiaľ žaba.

»Jaj! jako som sa zľaknul, otecko môj drahý!« Lež potom si predsa natrhal tej nezábudky.

Na zpiatočnej ceste poučoval otec syna o prácach roľníkových, jako tento ore, seje, bráni, sadí — a od Pána Boha dážd' a slnko prosí.

24. Práce za mladi.

Janjt wj se hráti, než i pracowati,
na strništu klásky mamince sbirati.
Z mladi učj se on wydělat si chleba,
neb wj, že t wyžiwé bude práce třeba.

25. Fialka a prhlawa.

Prhlawa se na fialku welmi nahněwala,
a ze zlosti na ubohau ljstj rozkládala.
Kazdála se, že giž nynj t nj se lidé sflonj,
a powědj, že to ona tať ljbezne wonj.
W tom přiběhne ta děwčátko, zasslawj prhlawu,
a woňawou fialinkou ozdobj si hlawu.

* * *

Může zlostnjt na čas tupit ctnost a čistě mrawy,
než přigde čas, kde Bůh wěčný před saud geg postawj!

26. Hora.

Na druhý deň šiel otec
na voze do hory pre drevo.
Vzal sebou aj Miška. Tento
nestačil obdivovať tie zelené
stromy. Otec ukázal mu dub,
buk, javor, brezu, lipu,
jalšu, topol a ihličnatú bo-
rovicu a smrek. Miško tešil sa aj zo spevu
vtáctva, ktorého tu bolo mnoho. A tiež zaujímala
ho bystrá veverička, jako skákala s jedného stromu
na druhý. Nadovšetko ale radoval sa, keď pod stro-
mami našiel pekný horný kvietok, lebo nejaký
hríb, a keď v mäkkom machu pár »dubov pre-
valit« mohol.

V tóni stromov zpomedzi kamienkov vyvierala
čistá vodička zo zeme. Bol tam prameň. Vokol
prameňa vydávaly kvietky kúbeznú vôňu; po kviet-

koch preletovaly motýlky; včelky po kvietkach sbieraly med a vosk, a pavúk si tkal na jednom konári svoju sieť (pavučinu).

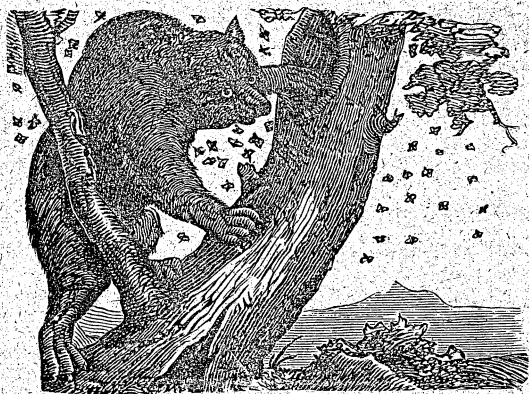
Otec poučil Miška ešte, že tu v hore hniezda aj dravé vtáky, ako sova, jastrab a orol, a tiež že majú tu svoju skrýš mnohé divé zvieratá, ako plachý zajac, ľahkonohá srnka alebo listivá líška; ba dakedy v zime zatúlajú sa sem vraj aj dravý vlk a medveď. Na divinu býva v horách polovačka.

Miško si nasbieral mnoho horských kvietkov, aby ich mohol darovať doma mamičke a sestričke.

27. DĚTI a stromky.

• Gaťe gšau ty malé stromky w našsem milém hági;
awššat ony pomalaunty w stromy dorůstagi.
Takowé gsme w našji šškole šamé drobne děti:
wššat my chceme na weliké lidi zmohautněti.
Zmohautněti, šesjliti na těle i dušši,
rodičům šwým radošt dělat, gať to dítškám šluffj.

28. Medwěd a wčelky.

„Šeg, šlyš-
te mne, wčel-
ky! gá gšem
medwěd welký;
hned mi, hned
degte med; ne-
dáte-li, běda
wám, celý dům
wám pobau-
rám.“ Takto
mumlal med-
wěd u dubu,

a wčeličky štraššil š „bru, bru, bru!“

Na mumláníj geho wčely: „bzu, bzu, bzu!“ odpowěděly. „Od nás nedostaneš medu, ale chceš-li něco gedu.“

Alle w pýsse to nechápe medwěd, na strom se gen drápe; giž dlapu do medu strčej, a na wčely s hněwem wrčej: „Prně odtudto wčely! mŭg ge giž med celý.“

Tu rog celý naň se sype, žihadly ho tuze sŭtipe. Dost oháníj se medwěd strčej; neprospělo nic: musel prně, mrzutě mumle „bru, bru, bru!“ A wčely za njm: „bzu, bzu, bzu!“

*

Giným deg wždy potoge; ťic zŭsŭjš fruté boge!

29. Vlk a liška.

Vlk padnul do jamy a to widela liška. I začala ho vysmievať. »Fuj! — vŭaj — jaký si sprostý, keď si nevedel, že tá jama je pasca pre teba. Mne by sa to veru nestalo!« — Od radosti začala skákať okolo jamy a vysmievať sa vlkovi. V tom ale, jako tak skáče, noha sa jej poklzne a ona fuk! bola tiež v jame.

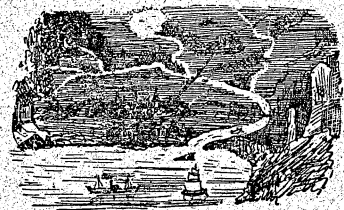
*

Po smiechu býva plač. — Kto inému jamu kope, sám do nej padá.

30. Voda.

Miško: Otecko mŭj drahý! už včera chcel som sa vás spýtať; kam tečie tá vodička z toho prameňa, čo sme to včera v hore zo zeme vyvierat wideli? Povedzte mi to teraz, prosím vás pekne!

Otec: Ona tečie, syn mŭj, svojim jarčekom dolu dolinou. A keď sa viac takých jarčekov spojŭ, povstane potôček; z potôčkov povstane potok a z potokov rieka. Po riekach plávajú člnky, plte a lode. Všetky rieky tečú do jednej nesmierne veľikej stojatej vody, a to je more. Menšia stojatá voda na povrchu zemskom volá sa jazerom. Ale či by si mi vedel, syn mŭj, povedať, načo sa voda potrebuje?

Miško: Oj viem, otecko môj drahý: vodu potrebujeme, pravda, na umývanie, kúpanie, varenie, pranie, polievanie. A keď sme raz spolu pri potoku boli, povedali ste, že vo vode žijú ryby, raky aj žaby.

Otec: Ovšem, syn môj, dobre vyprávaš; za to poviem ti jednu báseňku o chlapcoch a starčekovi.

31. Chlapci a starček.

V zimnom čase na rybníku chlapci sa kĺzali — a na starčeka biedneho posmešne volali.

*„Chlapci, chlapci! — povie starček — vy zle ob-
stojíte, keď sa z ľudí posmech strojíte. Boha nebojíte!*

*Ale samopašní chlapci nič na to nedbali, a behajúc
hore dolu, tým väčšmi sa smiali.*

*V tom sprášťalo: — nehrubý ľad prelomil sa srazu;
deti huply do rybníka, a tam vzaly zkažu.*

*

*Dietky vzdajte starým česť,
posmevačov čaká trest.*

32. Zem.

Domy, zahrady, polia, lúky, hory, vody: to všetko je na zemi. Zem nosí ľudí, zvieratá, rastliny a všetko, čo je okolo nás.

Zem není všade rovnaká. Niekde je vysoká, niekde nízka. Kde je zem veľmi vysoká, tam sú vrchy. Medzi vrchami sú doliny.

Vo vrchoch nachodia sa veľké skaly a kame-
nie na stavenie. V niektorých skalách nachodí sa
zlato, striebro, meď, železo, olovo a cín. Také
skaly voláme rudou. Zo zlata, striebra a mede ra-
zia sa peniaze. Zo železa robia sa motyky, sekery,
obruče, podkovy, píly, kľúče, kosy, srpy atď. Z olova
lejú sa gule, z cínu taniere a pištele na organ. Aj
soľ a kamenné uhlie kopú sa zo zeme.

Zem naša má veľa pokladov vo svojom lone.
Aj rastliny rastú zo zeme; zvieratá i my živíme sa
z úrody zemskej. A keď zomreme, tá dobrá zemička
prijme naše telo tiež do svojho lona.

33. Kremeň. Nerasty.

Kremeň môžem omakať. Je to hmota. Nachádza sa v zemi lebo na zemi. Je to hmota zemská. Nerastie, necíti, nehýbe sa samovoľne. Není ani zvierajú ani rastlina. Je to nerast.

(Povedz to tak aj o železe — soli — a hline!)

34. Krásná vlasť.

Rýchly vybehnu na vršičku a dolu sa dviám, a, gaťou gá rozložiť w srdéčku oplývám! Pod vršičkou gáu lučiny a zahrady krásné. Na lučiny a zahrady svití slunce gasné. Strže svití w údoljčku potúčeť se wine, kamkoliv se gen podviám, wšudy rozkoš tyne. — Wybehnu-li na vršičku a dolu se dviám: a, gať gí ty vlasť krásná, vždy sobě mysljám.

35. Obloha nebeská.

Deň a noc.

Vidíme nad sebou modrú oblohu nebeskú. Tú stranu, kde ráno slnko vychádza, menujeme východom; kde večer zapadá, západom.

Dokiaľ slnko svieti na oblohe nebeskej, máme deň; keď zapadá máme večer; keď celkom zapadne a nastúpi tma, máme noc, a vtedy často objavajú sa na oblohe krásny mesiačik a nepočítané hviezdy. Keď slnko najvyššie stojí na oblohe, máme poludnie; vtedy bije dvanásť hodín. Od poludnia do polnoci rátame zase dvanásť hodín. (Koľko hodín má deň a noc spolu?) Hodina má šesťdesiat minút. — Vo dne máme pracovať a v noci odpočívať.

Slnko osvecuje a zahrieva zem. Bez svetla a bez tepla nemohli by ani ľudia ani zvieratá žiť. Rastliny tiež potrebujú svetlo a teplo. —

Obloha nebeská nebyva vždy jasná, ale rozvalené sú po nej obláčky, oblaky ba niekedy aj tmavé mračná. V mračnách križujú sa blesky a hrmí. V čas búrky neskrývajú sa pod strom. Z mračien a oblakov padá v lete dážď a ľadovec, v zime sneh.

36. Východ slunce.

Ó vjteg nám, ó vjteg, ty oka Páně zář! Gať welebná a přece gať libá twoge twář! Ten, cenž tě slunce stwořil, gať dobrý mušj být! Ó djetj, gemu chceme swüg život poswětit.

37. Spachtoš.

Už slniečko nad krajinou dost vysoko stálo, a Ďuríkovi sa ešte sladko buvikalo.

„Vstávaj Ďurko!“ matka k nemu už po tretie vraví. Ale Ďurkovi je dobre; on sa hluchým spravi.

„Čakaj spachtoš!“ a tichúčko ku posteli kroci, — plný pohár čerstvej vody šústne mu do očí.

Vychytil sa ako jeleň, a dal sa do plaču; — „Vidiš Ďurko, tak z postele bystri chlapani skáču!“

38. Týdeň, mesiac, rok.

Sedem dní a sedem nocí po sebe voláme týdeň. Dni týdňa sa takto menujú: pondelok, utorok, streda, štvrtok, piatok, sobota, nedela. Nedelu nazývame tiež dňom Pá n e. Vtedy nemáme pracovať, ale Pánu Bohu slúžiť. — Sú tiež výročné sviatky: Vianoce, Veľká noc, Letnice. Na Vianoce slávime Narodzenie Krista Pána, na Veľkú noc Vzkriesenie Pána, na Letnice Soslania Ducha svätého na apoštolov. —

Štyri týdne tvoria spolu jeden mesiac. Dvanásť mesiacov spolu je jeden rok. Mesiace takto menujeme: leden, únor, brezen, duben, kveten, červen, červenec, srpen, zári, rujen, listopad, prosinec; alebo ináč: január, február, marec, apríl, máj, jún, júl, august, september, október, november, december. Tri mesiace sú štvrt' roka. Jaro, leto, jaseň a zima sú **štyri čiastky roka**.

Na **jar** sa všetko veselí a rozzelenáva. Vtedy kvitnú stromy, kvety a trávy. Roľník začína práce na poliach a gazdyná v zahradách. V **lete** býva horúčosť, dakedy aj búrka. V lete lúky kosia, obilíčko žnú a deti sa kúpajú. V **jaseňi** býva už chladnejšie, ale hojnosť ovociny a hrozienu. Vtedy sa ľudia z požehnania božieho radujú; ale nemajú zapomínať Bohu zaň i ďakovať. V **zime** sú mrazy, sneh, sanica a treskúca, zima.

Chlapci zimy se nebogj; kďnyž úlohy fi wystrogj, robj ze snehu panáka, pat házegj do chudáka; ginj opěť dolu vrchem letj na saněch úspěchem.

Čas utíká jako voda,
každé chvílky věčná střoda.

Uplyne-li gednau čas:
newrátj se nikdy zas.

39. Človek. Telo.

Ja som ešte malý a mladušký; ja som dieťa. Dieťa je človek. Deti aj dospelí spolu sú ľudia. Človek stvorený je k obrazu božiemu; má telo i dušu.

Na **tele** mám hlavu, väzy, (krk), driek (stan), ruky a nohy čili údy.

Hlavu pokrývajú vlasy. Vrchnia čiastka hlavy volá sa temenóm, zadná tylom; po stranách sú sluchy, v predku je tvár. Na tvári sú: čelo, oči, líca, nos, ústa a brada. Po stranách hlavy mám uši. — Oči chránené sú výčkami a obočím. V ústach mám jazyk a zuby. Na prednej strane drieku sú prse a brucho, na zadnej chrbát. Pod pazuchami sú boky. Na každej ruke mám päť prstov. Rukama pracujem a sa hrám, nohama chodím.

Očima vidím čili zrem: mám zrak. Ušima slyším: mám sluch. Nosom čuchám (nuchám, voniam): mám čuch (nuch). Jazykom chutnám: mám chuť. Celým telom, najmä ale koncami prstov cítim čili hmatám: mám hmat. Zrak, sluch, čuch, chuť a hmat: to je päť smyslov.

Ag srdéčko mám.

Srdéčko mi tluče w těljetu; to má rádo otce, matičku. A wjte-li odkud to srdéčko mám? Od dobrého Boha, a gemu ho dám!

* * *
Stád se gá magi,
čisto št žigi:

č i s t o t a s l u s s j
tělu i dušji.

40. Duša.

1. Sme živí. Máme telo, živé telo. To vidí, slyší, cíti, dýcha, hýbe sebou. Nebudeme vždycky živí. Prestaneme žiť. Umremo. Mrtvé telo má síce tiež oči, ale nevidí, má uši, ale neslyší. Telo mrtvé necíti, nedýcha, nehýbe sebou. Telo mrtvé není také ako živé. V tele živom je niečo, čoho v mrtvom tele niet. V tele živom je **duša**. Telo samo nevidí, ani neslyší, ani necíti, ani sa nehýbe. Človek vidí, slyší, cíti, hýbe sa len dotiaľ, dokiaľ má dušu v tele.

2. Keď chcem niečo povedať, ja si to najprv premyslím: ja môžem myslieť a môžem hovoriť. Ja hovorím rečou slovenskou. Keď som vo škole dobre odpovedal, vtedy sa radujem: keď sú mi otecko alebo mamička niekedy chorí, vtedy som smutný: ja môžem cítiť, — cítiť radosť alebo žalosť. V škole dávam pozor, lebo chcem pozorovať: to je dobre; kebych nechcel, nedal bych pozor: to by bolo zle. Ja môžem chcieť dobré alebo zlé; ja mám ale chcieť vždy len to, čo je dobré. — Aj myslieť a hovoriť, cítiť a chcieť: to všetko môžem preto, že mám dušu. Dušu si vzdelávam, keď sa učím.

Duša človeka nikdy neumre, je nesmrteľná. Telo je smrteľné a pochováva sa do zeme, odkiaľ oslávené vstane zase v deň súdny.

41. Verný Slovák.

Ja som malý, ale Slovák — Slovák s dušou aj s telom; kto Slovákov nenávidí, nie je mojím priateľom.

Jeden pán mi pred nedávnom, pekný dukát prisľúbil, aby som reč nie slovenská, ale cudzím zakúpil.

Hej panáčku, málo ľudí statočných ste vidával, — keď myslíte, žeby Slovák reč sa zlato predával.

Pekný je ten váš dukátik, ale krajšia moja reč; ktorí si ja nie za dukát, ani za svet nedám preč!

A tak je nič z našej čary; ostaňme len pri svojom: ja svoju reč — vy váš dukát zadržme si s pokojom.

42. O Bohu.

1. Nebe a země a vssecko, co gest na nebi a na zemi, gest od Pána Boha. Bůh stvořil celý svět. I tebe, milé dítě, stvořil Pán Bůh.

„Nebo vssecký dům vystaven bývá od něhoh; ten pať, kdož vssecky tyto věci ustavěl, Bůh gest.“

2. Pán Bůh stvořil tento svět z ničehoh. On gen rozkázal a postavilo se. Bůh může učiniti vssecko, co chce. On ge vssemohaucj.

„U Boha vssecko gest možné.“

3. Ale Pána Boha widěti nemůžeme, nebo on gest pauhý duch.

„Bůh duch gest, a ti, kterjž se gemu modlj, w duchu a w prawdě musěj se modliti.“

4. Bůh wj wšsecko, co činjme, co mluwjme, i co si mysljme. Bůh ge wšsewědaucj.

„Prvé než mám na gazyku slowo, ag, Hospodine, ty to wšsecko wjš.“

5. Bůh gest wšsudj a na každém mjstě. On gest při mně i při tebe. A proto nesmjme ani w skrytosti zlé činiti; nebo kdyby nás i někdo z lidj newiděl, widj nás Bůh, genž gest wšsudypřjtomný.

„Bůh není daleko od gednoho každého z nás; nebo njm žiwj gšme a hýbeme se i trváme.“

6. Bůh nikdy hřjchu neučinil. On ge swatý!

„Swatj budte, nebo gá swatý gšem.“

7. Pán Bůh nám dal nassich milých rodičů. On nám dáwá pokrm i nápoj, zdrawj a wšsecko, co potřebujeme. Pán Bůh se stará o wšsech lidj i o wšsecky žiwočichj. Pán Bůh ge dobrotiwý.

„Oci wšsech tworů daufagj w tebe, Pane Bože, a ty dáwáš jim pokrm gegich w čas přjhodný; otwjráš ruku swau šštedrau a nashycueš každj žiwočichj požehnánjm.“

8. Ano Bůh ge dobrý! Ale právě proto má Bůh rád gen dobré lidj, zlj se mu protiwj. Proto milé djtky, budte i wy wždy dobré djtky! Na nic zlého nemyslete, nic zlého nemluwte, a nečiňte ničeho, zač byste se musely styděti před lidmi. Kdo na špatné věci myslj, nepěkná slowa mluwj a zakázané věci činj, hněwá Pána Boha, swého dobrého nebeského Otce. — Rády se modljwegte, rády se ničjwegte a rády poslauchegte. Mluwte wždy prawdu a nikdy nelžete. Rodiče, bratry, sestry, spoluzáky a giné lidj milugte. Co samy nechcete, to ani giným nečiňte; ani ubohá zwjrátka nikdy netrápte. Budte wždy takýmito dobrými djtkami; tak wás bude mjtj Pán Bůh rád, a bude se wám dobře wěsti na tomto swětě. Nebo Buh odmenuge dobré a tresce zlé; on ge šprawedliwý.

„Bůh odplatj gednomu každému podle skutků geho.“

43. Pán Bůh dobrý ge!

Gaf se nebe, země ztkvěji překrásně! wšse to mluwj ke mně: Pán Bůh dobrý ge: — Sluněčko se směje, zem se raduge, ptáček milo pège: Pán Bůh dobrý ge! — Obiljčko, kwjtj, sad i háj i luh, wšsecko radost cjtj, že ge dobrý Bůh. — Dobrý's, Pane Bože, láskawý gfi k nám; než co gá, ubože, za twau lásku dám: — Tys mi dal duffičku, tu Ti darugi, neb Tě w mém srděčku welmi milugi. — Milowat Tě bude wždycky dítě Twé; nebo widjm wšsude: Pán Bůh dobrý ge!

44. Zákon Starý, proroci, píjma.

Adam a Ewa byli prwnj lidé na swětě. Dni byli dobrj, swatj a newinnj, nebo Bůh stwořil gich k obrazu swému. Pro nich ucinil Pán Bůh gednu pěknau zahradu, rág, a dowolil gim tam wšseho užjwati. Gen gednoho stromu owoce gisti gim zapowěděl. Ale Adam a Ewa nebyli poslušnj, a z owoce zapowězeného gedli. Pro to přestaupenj wyhnal ge Bůh z ráge.

Gned po pádu prwnjho člověka Adama zasljbil Bůh poslati Wykupitele, Syna swého, Gezisse Krista. Toto zasljbenj opětowal Abrahamowi, muži bohabognému a sprawedliwému. Abraham měl syna Izáka, tento pak měl dwa syny, Ezawa a Jákoba čili Izraele, podle něhož nazwáno wšsecko potomstwo geho národem izraelským. Geden z dwanaće synů Jákobowých byl Jozef. Toho bratři prodali z nenáwisti; awšsak dostal se řzenjm Božjm do Egypta ku králi Faraonowi, kamž on potom pro hlad powolal i bratry swé i otce swého.

Z Egypta wywědl národ izraelský muž Božj Moggžjš, sfrze něhož wydal Bůh na hoře Sinai

Desatero Božjch přikázanj.

- I. Nebudeš mjti bohů giných přede mnou!
- II. Newezmeš gména Pána Boha swého nadarmo!
- III. Pomni, abys den swátečnj swětíl!
- IV. Cti otce swého i matku swau, abys dlanho žiw byl na zemi.

V. Nezabigeš!

VI. Nezesmilujš!

VII. Nepokradeš!

VIII. Nepromluwjš proti bližnjmu swému křiwého swědectwjš!

IX. Nepožádáš domu bližnjho swého!

X. Anž požádáš manželky geho, ani služebnjka, ani děwky, ani wola, ani osla, ani ničehož, což geho gešt.

Strze Wlogžisse zřidil Hospodin Bůh Zákon Starý, njmžby připrawen byl národ izraelský ku přigetj Krista, Spasitele swěta. Přichod tohoto zvěstowali mnozi muži Boží, gako: Samuel, kuž a soudce národa; král Dáwid, kterj složil mnohé krásné Zalmj, a Sgn geho Šalomaun, kterj wystawěl sláwný chrám geruzalémský; potom proroci Izaiáš a Geremiáš a ginj. Wšsecko to máme zapsáno w Písmě swatém Starého Zákonu, kdez se wyprawugj i rozličné přjběhy od stwořenj swěta až po Krista Pána.

45. Kristowo narozenj.

Maria s Jozefem cestu konali k Betlému městu, kde byl tehdaž popis lidu pro Dáwidůw rod a třjdu. S stalo se, když tam byli, že se dnówé naplnily, a Maria porodila dítě, w gesse položila. — Na poli pať pastýřowé hlídali w noci mrákové stáda: ag, tu angel Páně zgewil se po gegich straně we welikém blesku sláwy, a když trnau strachem, prawj: „Nebogtež se, wšem na známost zvěstugi welikau radost: narodil se dnes Spasitel,

wšseho lidu Wylupitel; tu w Betléme Dáwidowě ležj to děkátko nowé, w chlěwě w geslech položené, plénkami zaobalené.“

S angelem pať se zgewilo wogfko nebes, genž sláwilo zpěwy Boha na wšostech, přegje lidem pokoj, prospěch.

Pastýři hned pospjchali do Betléma by shlédali to děkátko, gegž angelé ohlássowali wesele.

Welmi se wšsicni diwili, Boha za to wělebili, a co widěli, slýsseli, to známým swjím powěděli.

Wjteg i nám milý hosti,
Gežšsi Kriste z wšostj, —

na swět tento narozený
pro nasse wěčné spasenj!

46. Zákon Nový, cirkew, reformácia.

Pán Kristus narodil se w Betlémě z panny Marie, a giž gako dítě „prospjwal wěkem a maudrostj a milostj u Boha i u lidj.“ W třidcátém roku wěku swěho pokřten w Jordáne od Jana Křtitele, počal djlo spasenj lidského na zemi. Tjm cilem nawšstjwil mnohá mjsta fraginy židowské, učil a činil weliké diwy.

Djtky malé tež milowal,
ge na lofky swé rád bráwal;
proto kdjž geg kde spatřily,
hned se k němu přibljžily.

Gežs djtkám požeňáwal,
často také gim žškáwal,
gestli dobré wždy žžstanau,
že do nebe se dostanau.

Botom trpěl, umřel, wstal z mrtwých, wstauřil na nebesa a posadil se na prawici Božj, odkud přigde saubiti žiwých i mrtwých.

Učedlnjci Křistowi, kdjž přigali gim zaslibeného Ducha swatého, počali zwěstowati Emangelium negen Židům ale i pohanům. Dle rozkazu Páně učili a křtili národy we gméno Dce, Syna i Ducha swatého, čili we gméno Trogice swaté. Dni zakládali cirkewnj sbory. Prwnj cirkew křesťanská powstala w Geruzalémě.

Wjra aposťolská obecna křesťanská.

Wěřm w Boha Dce wšsemohaučjho, stwořitele nebes i země. — Wěřm i w Gezu Křista,

Syna geho gediného, Pána nasseho; genž se počal z Ducha swatého; narodil se z Marie Panny; trpěl pod pontským Pilátem; ukřížován, umřel, i pohřben gest; wštaupil do pekla; w třetj den wstal z mrtwých; wštaupil na nebesa; sedj na prawici Boha Otce wšsemohaucjho; odtud přigde sauditj žiwých i mrtwých. — Wěřm i w Ducha swatého, swatou cirkew obecnou, swatých obcowánj, hřěchů odpustěnj, těla z mrtwých wzkrěsenj a žiwot wěčný, Amen.

Přjma ewangelistů a apostolů nazýváme Přjmem swatým Nowého Zákona. A knihy Starého a Nowého Zákona dohromady gmenugj se biblia.

Miláčkem Kristowým byl uředlnj geho Jan; hanebnj Gidáš zradil Krista Pána; Petr byl horliwým kazatelem; Pawel přewyborným učitelem pohanů. Prwnj mučedlnj byl Štěpán a za njm dlouhé časy pronásledování byli křesťané, až konečně křesťanstwj zwjtězilo a přemnozi národové přigaly křest swatý. Nassi slowenskj předkové přigali křest swatý w dewátém stoletj skrze slowanských apostolů Cyrilla a Methoda.

Ale do cirkwe křesťanské wlaudili se pomalu mnohé neřády a bludy, proti nimž bohabognj mužové stále horlili. W pátnáctém stoletj gmenowitě mistr Jan Hus. Z geho následownjků powstali Bratři češtj, gegichž biskup, Amos Komenskj, byl muž nad mjru učeny. S wětšjím ale prospěchem horlili: odhodlaný Martin Luther, tichý Filip Melancton, odwážnj Oldřich Cwingly a přjsný Jan Kalwijn. Tak cirkew křesťanská během času rozdělila se na dvě weliké cirkwe, totiž cirkew katolickau a cirkew ewangelickau. Cirkew ewangelická děl se opět na cirkew ewangelickau augšpuršského wyznánj a na cirkew ewangelickau helwetšského wyznánj. My patřjme k cirkwi ewangelické augšpuršského wyznánj. Nasse cirkew ge na Ewangelium Kristowém založená. W cirkwi ewangelické máme dvě swátosti: křest a wečeři Páně.

O swátosti krstu swatého.

Pán Gejzš Kristus mluwil k učedlníkům swým, řka: Dána gest mi wšseliká moc na nebi i na zemi. Protož gdauce, učte wšsecky národy, krtstje ge we gméno Dtee i Syna i Ducha swatého. Kdož uwěrj a pokrtstj se, spasen bude; kdož pak neuwěrj, budeť zatracen.

O swátosti wečeře Páně.

Pán náš Gejzš Kristus w tu noc, w kterauž zrazen byl, wzal chléb, a když diky učinil, lámal a dáwal učedlníkům swým, řka: Wezmete a gezte, totoť gest tělo mé, kteréz se za wás wydává. To čiňte na mau památku.

Tým způsobem, když odwečeřel, wzal kalich a diky učinil, dal gim, řka: Pjte z toho wššickni, tento kalich gest ta nowá smlauwa w mé krwi, kteráž se za wás wyléwá na odpausstěnj hřjchů. To čiňte, kolikrátkoli pjtí budete, na mau památku.

Summa Zákona Božjho.

Milowati budeš Pána Boha swého z celého srdce swého, z celé dusje swé a ze wšsj myslj swé. Toť gest přednj a weliké přikázanj. Druhé pak gest podobné tomu: Milowati budeš bližnjho swého gako sebe samého.

Summa Ewangelium swatého.

Tak Bih milowal swět, že Syna swého gedurozeneho dal, aby každj, kdož wěrj w něho, nezahynul, ale měl žiwot wěčný.

Modlime sa!

We gméno Boha Dtee, i Syna, i Ducha swatého. Amen.

Modlitba Páně.

Dtee náš, genž gš w nebesjch!
Poswět se gméno Twé. Přigď krá-
lowstwj Twé. Bud' wúle Twá gako
w nebi tak i na zemi. Chléb náš

vezdejší deg nám dnes. A odpust' nám winy naše,
gakož i my odpaustjme winyšlám našjím. Z newod'
nás w pokussenj. Ale zbaw nás od zlého. Nebo Twé
gest králowstwj moc i sláwa na wěky. Amen.

Kánnj.

Pane, opět z Twé pomoci
přichází ráno po noci.

Tys mne od zlého warowal,
a t dnešnjmu dni dochowal.

O měž, Bože! i dnes žrenj
na mé myšljenj, činěnj:

by sem se wystřjhal zlého
a činil, co gest dobrého. Amen.

Z lože wstávám, chválu vzdávám
Dci mému nebesému
za stráž nočnj. — Bože wěčný!
rač také mne tohoto dne
ostřjhati a chrániti
ode wšeho škodliwého.
Prosím, Pane! ať se stane. Amen.

Před gjdlem.

Bože, my zas z Twé milosti
užjwat chceme žiwosti;

deg nám t tomu užjwánj
štyosti i požehnánj. Amen.

Bo gjdle.

Bože! Tys nás rozličnými
zas nasylil dary šwými;

za to my Twé welebnosti
djky vzdáváme s wděčností.

Amen.

Wečernj.

Zůstaň se mnou, Pane milý,
i w té tmawé nočnj chwjli;
gen u tebe mohu gisté
naleznauti útočiště.

A giž we gměnu Bežisse
zawru oči, usnu tisse:
mocný Bůh mne i we spánj
ode wšeho zlého chránj. Amen.

Půgdu spáti, deg mi wstáti,
o můg Bože! z mého lože

w rannjm čase zdrawj zase.
Wěřj, Pane, že se stane. Amen.

Sláwa, bud' Bohu Dci, Synu i Duchu swatému,
gakož byla na počátku, tak bud' i nynj i wždycky
i na wěky wěků. Amen.

Násobilka, čili krát.

1 krát 1 je 1

2 krát 1 je 2	5 krát 1 je 5	8 krát 1 je 8
2 " 2 " 4	5 " 2 " 10	8 " 2 " 16
2 " 3 " 6	5 " 3 " 15	8 " 3 " 24
2 " 4 " 8	5 " 4 " 20	8 " 4 " 32
2 " 5 " 10	5 " 5 " 25	8 " 5 " 40
2 " 6 " 12	5 " 6 " 30	8 " 6 " 48
2 " 7 " 14	5 " 7 " 35	8 " 7 " 56
2 " 8 " 16	5 " 8 " 40	8 " 8 " 64
2 " 9 " 18	5 " 9 " 45	8 " 9 " 72
2 " 10 " 20	5 " 10 " 50	8 " 10 " 80
3 krát 1 je 3	6 krát 1 je 6	9 krát 1 je 9
3 " 2 " 6	6 " 2 " 12	9 " 2 " 18
3 " 3 " 9	6 " 3 " 18	9 " 3 " 27
3 " 4 " 12	6 " 4 " 24	9 " 4 " 36
3 " 5 " 15	6 " 5 " 30	9 " 5 " 45
3 " 6 " 18	6 " 6 " 36	9 " 6 " 54
3 " 7 " 21	6 " 7 " 42	9 " 7 " 63
3 " 8 " 24	6 " 8 " 48	9 " 8 " 72
3 " 9 " 27	6 " 9 " 54	9 " 9 " 81
3 " 10 " 30	6 " 10 " 60	9 " 10 " 90
4 krát 1 je 4	7 krát 1 je 7	10 krát 1 je 10
4 " 2 " 8	7 " 2 " 14	10 " 2 " 20
4 " 3 " 12	7 " 3 " 21	10 " 3 " 30
4 " 4 " 16	7 " 4 " 28	10 " 4 " 40
4 " 5 " 20	7 " 5 " 35	10 " 5 " 50
4 " 6 " 24	7 " 6 " 42	10 " 6 " 60
4 " 7 " 28	7 " 7 " 49	10 " 7 " 70
4 " 8 " 32	7 " 8 " 56	10 " 8 " 80
4 " 9 " 36	7 " 9 " 63	10 " 9 " 90
4 " 10 " 40	7 " 10 " 70	10 " 10 " 100

K povšimnutiu

pre tých pp. učiteľov, ktorí by „písaco-čítacím“
spôsobom vyučovať chceli.

Spôsob „písaco-čítacieho“ vyučovania žiada dvojakú predbežnú prípravu u dieťok:

1) cvičenie sluchu a hovorenia, — 2) cvičenie oka a ruky. Prvé dosiahne sa tak zvaným *cvičením umu a reči* skrz srozumiteľné otázky a správne odpovedi a skrz rozberanie výpovedí na jednotlivé slová, slabiky a hlásky; druhé skrz cvičenie dieťok v *počiatkoch kreslenia*, poťažne *v ťahaní čiar na bridlicovej tabuľke*, menovite čiaru kolmej, vodorovnej, šikmej, oblúčnej atď. (Vidz str. 2.)

Po tejto príprave môže učiteľ prikrôčiť k vyučovaniu písma a čítania odrazu, pričom zadrží nasledujúci poriadok:

a) Učiteľ povie slovo, v ktorom nachodí sa k prednáške vzatá hláska. Túto dá deťom podľa sluchu vyhľadať.

b) Písmenu vzatej hlásky napíše na tabuľu, hláskuje ju a spolu ju aj deťom hláskovať a potom na tabuľkách viacraz napísať dá.

c) Nato ukáže písmenu v pohyblivých písmenách, najprv písanú, potom tlačенú; ukáže ju aj na stenovej tabuľi a v šlabikári, dajúc ju pokaždé hláskovať.

d) Vzatú písmenu spojí s písmenami pred tým známymi na slovo a napíše ho na tabuľu najprv sám, potom píše a číta ho s dieťkami. Nato vyloží slovo to z písmen pohyblivých a dá prečítať; nachádza-li sa slovo aj na stenovej tabuľi a v šlabikári, tedy ho dá tam vyhľadať a prečítať.

e) Opýta sa dieťata, čo pod čítaným slovom, prípadne vecou rozumie. Tiež význam rozdeľovacích znamienok, najpotrebnejšie pravopísne pravidlá a pamätnejšie rozdiely medzi nárečím česko-slovenským (biblickým) a slovenským vysvetlí sa majú žiakom príležitostne.

f) K čítaniu určený článok učiteľ tu i tam vysvetlí, niektorý krátky po prečítaní dá odpísať, druhý pamätihodnejší zas nazpamäť sa naučiť; každý článok ale na každý pád dá slobodne (vlastnými slovami) prednášať, čím taktó doplneno bude i „cvičenie umu a reči.“

K riadnemu elementárnemu vyučovaniu potrebné sú mimo *Šlabikára a I. Čítanky* nasledujúce, tiež nákladom *Jána Bežu* vyšlé a sl. seniorátom nitranským schválené i prijaté knihy a učebné pomôcky.

Stenové Čítacie tabule, počtom 18 kusov. Cena 1 zl. 20 kr.

Druhá Čítanka a Mluvnica. Cena viaz. výt. 35 kr.

Tretia Čítanka a Mluvnica. Cena viaz. výt. 60 kr.

Malý Katechismus dr. Martina Luthera. Cena viaz. výt. 10 kr.

Maďarská Cvičebnica a Čítanka. Cena broš. výtisku 15 kr., v tuhej väzbe 18 kr.

Prvá Počtovnica. Cena broš. výt. 10 kr., v tuhej väzbe 14 kr.

Písanky s predpísanými riadkami. Celok 12 sošitov po 1 kr.

Malý kreslič. 12 sošitov na kreslenie po 5 kr. Dosiaľ vyšlo 8 soš.

Za hotové alebo na poštovú dobierku dáva sa až do 50. výt. 10%, výše 50 ale 20%-ový **nádvok** vo výtiskoch.

Slovenská pedagogická knižnica

Bratislava

Muz 114